

הרב שלמה וייס
ישיבת מיר, ירושלים ת"ו

טעמה ועומקה של מצות ציצית

כל עניינו של הלבוש והבגד נולד לאחר חטא עץ הדעת, ומטרתו שנורגיש את החיסרון שנעשה בגופינו מן החטא ונדע איך לתקנו, ולהבדילנו משאר בעלי החיים שאין להם מטרה עליונה בחייהם.

והנה זכו ישראל למצוות ציצית העוטפת אותם ומחוברת לבגדיהם, למען נזכור ונרגיש את מטרת הלבוש – כלומר, מטרת האדם וחייו לחבר שמים וארץ, ולא כבהמה שתרה אחרי עיניה ולבה וכל מה שתרגיש לטוב תתאוה לו ואין עוצר בעדה (ובאמת זהו הטוב בעבורה), אלא הטוב והרע לאדם נמדדים ככל אשר תורהו החכמה העליונה, חכמת התורה, ויורידנה לארץ ויחיה על פיה את חייו על פני האדמה. כך יצליח ויפרח ויצץ ציץ ופרחים ופירות ויהיה בן חורין ממדותיו הרעות שלא יובילוהו להשחתה ולכליון גופו וסביבתו.

וזהו רמז הציצית וההמשך לבגד, ומלשון ציץ ופריחה, שיש מטרה לבגד ולחיי האדם על פני שאר בעלי החיים. וכן עניין הקשרים והכריכות, להורות שיש לעצור ולקשור ולכרוך מעשיו ומדותיו, ולפעול מתוך מחשבה, מתינות והתבוננות.

ועיקר המעלה שחוט הכורך עולה מן המניין, שהאדם יכוון עצמו מתוך הבנה ושמחה פנימית, ולא יכרכוהו מבחוץ כמוכרח ואנוס, אלא שיפנים מעלה האדם על הבהמה שזכה לנשמה ושכל א-לוהי עליון לחבר עליונים עם התחתונים. ומצוות החוטין שליש גדיל ושליש ענף, להורות שהמותר יתר על האסור, ומתוך שליטה עצמית על מדותיו תצמח ותפרח עשיית האדם. וכל זה למעלת האדם השלם שאותה מסמלים חוטי הלבן, כלומר שהם כצבע הבגד והמשכו.

אך זכו ישראל למעלה גדולה ועצומה, לא רק לייצג את מותר האדם מן הבהמה, אלא גם מותר ישראל משאר אומות העולם. שכל יהודי ויהודי מסמל את מלכות

ה' בעולם ומעיד שבורא כל העולמים ואדון הכול הוא הוא המנהיג היחיד, בתוך העולם ממש, ומתערב בסדרי הברואים כמלך בשר ודם, ויודע הכול, ובעל כל כוחות הטבע, והכול חי וקיים כל רגע רק ברצונו יתברך.

וזהו חוט התכלת, אשר מזכיר את כל מצוות ה' שנתנם לנו מתוך חיבה וקשר של אהבה, כדי שנוכל להיות דבוקים בו וקרובים אליו יתברך, אשר הוציאנו ממצרים וקנה אותנו כקידושי אשה, ונתן לנו את תורתו ומצוותיו בהר סיני כשמחת נישואין שבא לחיות ולדור בתוכנו, וכל יחיד ויחיד מישראל אצלו כבן יחיד וכאשת נעורים – קשר הכרחי ורצוני, וכך קבע בבריאה כטבע, שהקב"ה וישראל חד הוא ואינם יכולים להיפרד, ורוצה להשפיע עלינו רק טוב, ואוהב אותנו אהבה רבה, גדולה ועצומה.

ולכן נתן לנו ברוב טובו את בגדי מלכותו אשר משפחת המלך ומקורביו ושריו הגדולים לובשים, ומתכבד בנו השי"ת בחוטי התכלת אשר צבעו כצבע השמים וכסא כבודו, צבע המורה על האין סוף וגבול, ואשר צבעו כצבע הים שגם הוא דוגמת האין סוף, שמזכירנו קריעת ים סוף וכן מכת בכורות, תחילת הווייתנו לעם הנבחר. ובחוט זה כורכים אנו עצמינו ומדותינו ומעשינו כטבעת נשואין, מתוך הרגשת מכובדות בתפקידנו כשגרירי המלך בעולם הזה המייצגים את מלכות ה' בעולמנו.

ועל כולנה, שמצוות ציצית בכללותה אינה חובת גברא ללבוש בגד בעל ארבע כנפות, ויש דרכים להיפטר, רק אנו מרצוננו לובשים בגד המחויב בציצית, וזהו גודל המעלה, שחפצים אנו בחוטי הציצית להזכיר לעצמנו ולהפנים חובתנו בעולמנו.

ובורא עולם נותן לנו בתמורה חוט תכלת לאות כבוד ותפארת, כי שם ה' נקרא עליך, מתוך אהבה וקרבה, ישראל אשר בך אתפאר. וכל התגלות מלכותו בעולם הברואים תלויה ברצון ישראל ובתפקידם, שאין מלך בלא עם (מלך, ולא מושל), ודווקא בדורנו שבאו פריצים וחיללוהו, שככל הגויים בית ישראל ואומרים כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, זכינו לגילוי חוט התכלת – שנזכה להרגיש ולחוש מעלתנו על פני אומות העולם, הן עם לבדד ישכון

ובגויים לא יתחשב, שהקב"ה דואג בהסתכלות פרטית על כל יחיד מישראל לטוב לו כל הימים.

וכתב בתורתו "ואהבת את ה' א-להיך" וגו', כי כל כך אוהבנו ומבקש לשמוע קולנו וחפץ בקרבנותנו ושנחזיר לו רגשות אהבה וחיבה כבן לאביו וכאשת נעורים לבעלה, ולא עזבה ולא החליפה באחרת, ומצפה שתשוב אליו מרצונה כבר אלפי שנים.

וככל שאנו ניתן לַבְּנו ורצוננו לאבינו, אוהבנו, מלכנו ודודנו, וככל שאת מעשינו נעשה מתוך מחשבה ורגש של אהבה וחיבה ולא רק כמצווים ועושים, מושבעים ועומדים¹ – דרחמנא לבא בעי – ישיש עלינו א-להינו ויקבץ כל נידחינו ויבנה ביתו ויחזור לדור עמנו בארצו ועירו.

ואפשר שמצוות התכלת ההולכת ומתפשטת בעם ישראל צריכה לבוא כך שכל אחד לא ידון רק האם חייב או פטור אלא בעיקר האם רוצה וחושק וחפץ ויזכה לענוה וללבוש את אות המלכות ולהתפאר בזה לעיני כול, שזוהי הרי המעלה של מצוות ציצית בכלל ומצוות חוט תכלת בפרט, ששקולה כנגד כל המצוות כולן. ויהי רצון שנזכה לכל עבודת ה' השלמה, ושישוב אלינו במהרה, ויבנה לעד את בית הבחירה. אמן.²

¹ עניין הקניין ביציאת מצרים והכפייה בהר סיני הוא לטובתנו, שלא תבוא בלב האדם מחשבת חרטה והפכפכיות על ברית ה' עם עמו. על זה הועיל ההכרח, שאין עבד מורד. אבל ברור שהמעלה והתכלית בבחירת ישראל תהיה כמאז לתמיד מתוך אהבה ורצון. ולשון הגמרא במנחות מג ע"ב על עבדים המצטווים להביא חותם של טיט וזהב מדובר כלפי מי שלא השכיל ולא עשה המצווה, שנענש. וכן הא דבעידן ריתחא מענישין על עשה (מנחות מא ע"א), היינו במי שמקיים מצוות רק מתוך שחייב ולא מרצון. ותן לחכם ויחכם עוד.

² מקורות למאמר: רש"ר הירש בספרו המצוות כסמלים ובפירושו על התורה; שיחות הגר"ש פינקוס, פסח, מאמר ולקחתי אתכם לי לעם (ומאמרים נוספים).